Datum: Dinsdag 13 juli 2021

Onderwerp: Vervolg ontwikkelingen Getij Grevelingen

Geachte Raads- en Statenleden,

Inleiding
De colleges van de provincies Zeeland en Zuid-Holland en de gemeenten Schouwen-Duiveland en Goeree-Overflakkee willen u graag verder informeren over de ontwikkelingen binnen de gebiedsgerichte aanpak van de Grevelingen. In onze brief d.d. 13 april 2021 over de ontwikkelingen Getij Grevelingen hebben wij u gemeld dat de opdracht gevende Ministers Van Nieuwenhuizen en Schouten na de afronding van de verkenningsfase hebben aangegeven dat alsnog een nadere analyse en overleg nodig is voordat het project Getij Grevelingen een vervolg kan krijgen.

Wij zouden bij u terugkomen als er meer duidelijkheid is over wat dit betekent voor de regio. Inmiddels hebben wij meer informatie. Middels deze brief informeren wij u graag over de situatie van getij Grevelingen.

Nu blijkt uit het advies dat de ministers ontvingen van de ingeschakelde expertgroep dat een uitvoering van de doorlaat alleen binnen het gestelde budget mogelijk lijkt te zijn als deze wordt uitgevoerd in een sobere variant. Zonder getijdencentrale, met een kleinere getijslag en een horizon van 50 jaar voor de natuurvraagstukken die bij dit project komen kijken.
Juist deze elementen maakten samen met het herstel van de waterkwaliteit dat raden en staten in 2014 / 2015 gezamenlijk € 22 miljoen reserveerden om aan de doorlaat in de Brouwersdam bij te kunnen dragen en daar recent nog € 3 miljoen in de vorm van synergie maatregelen aan toevoegde vanuit het strategisch ontwikkelprogramma Grevelingen.

Heroverweging
Voordat de betrokken colleges met u de regionale inzet voor dit project opnieuw kunnen beoordelen moet nog een aantal stappen worden gezet. In deze brief lichten we het proces naar dat moment toe.

Aanleiding
Voor het maken van een heldere afweging in de loop van dit jaar is van belang dat we enerzijds terugblikken op de gezamenlijk geformuleerde ambities en afspraken. En anderzijds op het verloop van het traject tot nu toe.
Eind jaren ’90 wordt duidelijk dat de aanleg van de Deltawerken naast verbetering van de waterveiligheid, zoetwatervoorziening en economische ontwikkeling, ook schaduwkanten heeft. In het Grevelingenmeer, dat in 1971 is ontstaan als zout meer zonder getij, zijn er problemen met een zuurstofloze bodem. De oorzaak hiervan ligt in de afsluiting van de Grevelingen door de Brouwersdam. In eerste instantie lijkt peilbeheer via de aanleg van de Brouwerssluis hiervoor een

oplossing te zijn. In 2003 brengt de Stuurgroep Integrale Visie Deltawateren 'De delta in zicht: Een integrale visie op de Deltawateren' uit en wordt de Deltaraad opgericht [Delta_in_Zicht]. De Deltaraad stelt zich ten doel om deze visie te laten uitvoeren. In deze visie constateert de Deltaraad opnieuw verslechtering van de waterkwaliteit van het meer en draagt (gedeeltelijk) herstel van estuariene dynamiek aan als oplossing. Bovendien ziet de overheid zich in den brede gesteld voor de uitdagingen die de klimaatverandering met zich meebrengt. De mogelijkheden voor het opwekken van getijdenenergie in laag verval gebieden is in volle gang en Nederland wil de boot niet missen met innovaties en kansen voor het bedrijfsleven op dit vlak.

Start project Getij Grevelingen

In 2014 is de ontwerp Rijksstructuurvisie Grevelingen Volkerak-Zoommeer (RGV) opgesteld waarin het kabinet een nieuw ontwikkelperspectief voor de waterhuishouding beschrijft. Dit toekomstbeeld combineert de doelstellingen van het kabinet voor een betere waterkwaliteit op beide wateren, een toekomstbestendige bescherming tegen overstromingen in de regio Rijnmond-Drechtsteden, innovatieve duurzame energieopwekking en nieuwe ontwikkelingskansen voor de regionale economie in de zuidwestelijke delta. De RGV is door het kabinet als ontwerp gepubliceerd maar niet definitief vastgesteld. Het ontwerp vormde de grondslag voor een intensieve zoektocht van Rijk en regio naar voldoende middelen om uitvoering te starten. In die zoektocht is ook getijdenenergie opgenomen waarover de Verkenning Grevelingen Water en Getij in 2009 heeft geconcludeerd dit in samenwerking met de markt te verkennen. In 2015 sluiten de provincies, gemeenten, waterschappen en de betrokken ministeries een bestuursovereenkomst die de samenwerking in de zoektocht naar financiering bekrachtigt. Alle partijen leveren hiervoor capaciteit en middelen.

Vanaf 2015 neemt de aandacht voor waterkwaliteit toe en dit uit zich in de start van een Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater. Onderdeel van deze aanpak zijn de grote wateren, waarin Rijkswaterstaat verschillende waterkwaliteitsproblemen agendeert, waaronder de Grevelingen. De toenemende aandacht wordt versterkt wanneer het kabinet Rutte III impulsgelden beschikbaar stelt voor natuur en waterkwaliteit. In maart 2018 neemt het kabinet op basis van het door Rijkswaterstaat opgestelde Ontwikkelperspectief Grote Wateren het volgende besluit: "Het kabinet zal € 75 miljoen extra vrijmaken voor een doorlaatmiddel in de Brouwersdam om het water in de Grevelingen te kunnen verversen. Samen met de reeds door rijk en regio toegezegde bedragen is hiermee voldoende budget beschikbaar voor de uitvoering. Bij de voorbereiding van de uitvoering zullen regionale partijen met het Rijk de mogelijkheden verkennen om tevens ruimte te bieden voor een getijdencentrale om duurzame energie op te wekken."

Verkenning naar de mogelijkheden van getijdenenergie in de Nederlandse Delta

Parallel hieraan onderzoekt de stuurgroep Getijdencentrale Brouwersdam de haalbaarheid van een getijdencentrale. Deze stuurgroep concludeert begin 2015 dat het haalbaar is om een doorlaat in de Brouwersdam voor verbetering van de waterkwaliteit op te waarderen tot getijdencentrale, mits overheden en de markt de financiële middelen daarvoor leveren. Het idee van de deltawerken 2.0 is geboren. Er wordt vanuit zowel de Waterstaat als het ministerie van Infrastructuur en Milieu een programmadirecteur aangesteld om dit uit te werken. De regio op haar beurt slaat de spreekwoordelijke 5 vliegen in 1 klap. Verbetering van waterkwaliteit, herstel en ontwikkeling van natuur en een innovatief project als showcase in de regio die voor nieuwe economische ontwikkeling zorgt én een forse productie aan voorspelbare, weeronafhankelijke, verdekt opgestelde duurzame energie. Dat laatste is dan ook niet los te zien van de opgaaf voor 225 MW wind op land die de gemeente Goeree Overflakkee in die periode op zich heeft genomen. In de regionale energie strategie voor diezelfde gemeente is ook getijdenenergie gewaardeerd op de laatste prognose van ongeveer 25MW.

Bestuurlijke samenwerking rijk en regio
In het project Getij Grevelingen werken rijk en regio samen. De regio is niet alleen deelnemer met een investeringsbijdrage maar ook met een forse personele inzet, met name op het gebied van communicatie, omgevingsmanagement en projectmanagement.
In 2019 sloten wij als regiopartijen een bestuursovereenkomst met de ministeries van I&W, LNV, EZK en met Staatsbosbeheer om de uitdaging van een doorlaat in de Brouwersdam samen aan te gaan. De regio draagt daar grofweg € 25 miljoen aan bij, het rijk in totaal € 124 miljoen.
Op het BO MIRT van 20 november 2019 is de MIRT2 voorkeursbeslissing vastgesteld als resultaat van de verkenning. Het voorkeursalternatief bestond uit twee varianten van de doorlaat. Eén met de combinatie van getijdenenergie en of pompcapaciteit en één met de optie om dat later toe te voegen.

Stand van zaken
In het najaar van 2020 is in de voorbereiding op de MIRT3 planuitwerkingsfase na een interne audit van Rijkswaterstaat vastgesteld dat de scope van het project (doorlaat met getijdencentrale danwel later inpasbaar) niet binnen de financiële randvoorwaarden kan worden uitgevoerd. Debet daaraan zijn onder andere extra kosten voor de doorlaat als die gecombineerd wordt met de aanleg van een getijdencentrale en voor extra waarborgen betreffende de klimaatrobuustheid ervan. Dit werd onderschreven door deze interne audit.
Daarop hebben de Ministers van IenW, LNV en EZK deskundigen buiten de projectorganisatie gevraagd om een advies uit te brengen over de technische, juridische en financiële haalbaarheid van het project Getij Grevelingen.

Advies expertteam
Het Expertteam concludeert dat op grond van de onderzochte opties een variant mogelijk lijkt waarmee binnen het taakstellend budget van € 149 miljoen een doelbereik (uitgedrukt in een getijslag) van circa 30 centimeter kan worden gerealiseerd. Of dat daadwerkelijk zo is, is op basis van de beschikbare informatie en kennis onzeker.
Voor de voortzetting van het project adviseert het Expertteam daarom het volgende:

- Bereid een (aangepast of nader uitgewerkt) voorkeursalternatief voor op basis van de beschikbare informatie en een goed gestructureerde variantenanalyse.
- Laat hierbij de (optie voor een) getijdencentrale uit de scope van het project vallen vanwege de technische maakbaarheid, de onrendabele businesscase en de complexiteit.
- Neem de natuurmaatregelen voor instandhouding en verbetering expliciet mee bij de besluitvorming over het voorkeursalternatief (inhoud, middelen). Beschouw de mogelijkheid van het opstellen van een Ecologisch masterplan waarbij KRW-doelen en Natura 2000 doelen gezamenlijk bekeken worden. Dit vraagt ook om een aanpassing van het huidige beheerplan Natura 2000 (en dat is nu niet voorzien) in samenhang met een beschouwing van KRW-opgaves en maatregelen.
  Daarbij adviseert het expertteam om hiervoor een opdracht te verlenen aan een Taskforce om de haalbaarheid hiervan te onderzoeken binnen 9-12 maanden. Vervolgens kan worden bepaald of het project conform de MIRT-spelregels door kan gaan naar de planuitwerkingsfase.
  Het advies van het Expertteam, en andere verwante documenten, kunt u raadplegen via deze link https://www.getijgrevelingen.nl/bibliotheek/besluitvorming . Het advies staat onder het kopje “2021”.

Duiding en vervolg
Als colleges van de regiopartijen zijn wij verrast over deze wending binnen het project. In de afgelopen periode hebben wij met de rijkspartijen in het bestuurlijk overleg Grevelingen gesproken over wat dit betekent voor het project en de inzet en positie van de regio. De discussie hierover is nog gaande.

In het advies van het expertteam komt getijdenenergie niet meer voor. Het toepassen van getijdenenergie in de doorlaat in de Brouwersdam zou kostenverhogend werken en daarmee de haalbaarheid van het project als geheel negatief beïnvloeden. Wij vragen ons af hoe we dit oordeel moeten duiden en zoeken daarvoor een tweede paar ogen. Als regionale partijen voeren we daarom een second opinion uit naar de (on)mogelijkheden van getijdenenergie in de Brouwersdam. Die moet in ieder geval licht werpen op de vraag hoe realistisch het is dat bedrijven die actief in de sector energie uit water gebruik zullen maken van een kans om in de Brouwersdam een getijdencentrale te ontwikkelen als die zou worden geboden.

Het gesternte aan rijkszijde heeft zich ook op het economisch vlak niet gunstig ontwikkeld. De Minister van Economische Zaken en Klimaat heeft recent aan de Tweede Kamer in een beleidsbrief laten weten geen prioriteit te willen geven aan de ontwikkeling van getijdenenergie. Het rijk wil zich richten op die onderdelen van de ontwikkelingen van duurzame energie die de grootste bijdrage leveren. De innovatiekracht van een getijdenenergie plus het gegeven dat voor de energietransitie een én én én benadering noodzakelijk is zijn ondergeschikt.

De inzet van een Taskforce is noodzakelijk om medio 2022 te kunnen besluiten over het al dan niet verder gaan met de planuitwerkingsfase van het project Getij Grevelingen. In juli 2021 verkennen de bestuurlijke partners met elkaar hoe deze Taskforce van start kan gaan zonder dat helderheid is over de scope van het gehele project en de rol van innovatieve getijdenenergie daarin.

Wij vertrouwen erop u voor nu voldoende te hebben geïnformeerd.

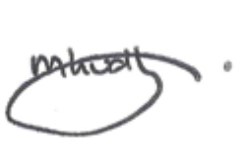
Burgemeester en wethouders van Goeree-Overflakkee,

Secretaris	Burgemeester
W.M. van Esch	mr. A. Grootenboer-Dubbelman

Burgemeester en wethouders van Schouwen-Duiveland

Secretaris

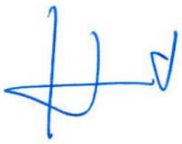
M.K. van den Heuvel

Burgemeester

J.Chr. van der Hoek MBA

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland

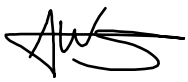
Secretaris

drs. H.M.M. Koek

Voorzitter

drs. J. Smit

Gedeputeerde Staten van Zeeland

secretaris

A.W. Smit

voorzitter

Drs. J.M.M. Polman